

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1972
FORFATTER:	Axel Andersen
TITEL:	Stadens porte
KORT RESUME:	Da der smugledes brændevin forbi tolderne ved Sønderport ved hjælp af en "smuglerhammer". Om "akcisen", der skulle betales ved byens porte og smuglerne

„Stadens porte“

Da der smugledes brændevin forbi tolderne ved Sønderport ved hjælp af en „smuglerhammer“.

"Stadens porte" er et begreb, som vi heldigvis ikke kender mere. I gamle dage havde Kolding fire indfaldsporte, nemlig Nørreport, Hospitalsport, Sønderport og Klosterport. Sønderport lå oprindeligt lige nord for Sønderbro, men faldt samtidig med at broen opførtes og genåbnedes som en muret bro i stedet for træbroen samtidig med at den flyttedes noget sydligere.

Ved porten måtte der betales "akcise" af alt, hvad der førtes ind i byen. Hvert eneste vognlæs blev nøje undersøgt af toldkarlene og gennemstukket med deres 2½ alen lange jernøgere, om der ikke skulle være kontrebande skjult i læsset. Og det var der meget ofte. Kom nu en borger kørende med korn fra sin mark, blev hans lille søn gerne sendt forud, for at tolderne kunne stå klar til at ekspedere ham. Der kunne nemlig godt være lange ventetider ved akciseboden.

For visse varers vedkommende kunne der være ret gode penge at tjene på smugleri, og det var derfor vigtigt for smuglerne at finde ud af, hvor og hvornår de forskellige toldere var på vagt. Nogle af dem var nemmere at bestikke end andre. Det foregik som regel ved at en "spion" indledte en hyggelig passiar med tolderne, og var det ved Sønderbro, blev der som regel i løbet af samtalen foreslået, at man fik en skænk til at korte tiden med. Der blev så hentet en pot "Cadovius" brændevin og en stor stendunk med "Kristiansfelder" øl - og mens brændevinen blev skyllet ned med stendunkens herlige indhold, listedes det ud af tolderne, hvor den og den tolder var netop i nat. Drikkevarerne havde sin virkning, og man vidste snart udmærket besked om, hvor og hvorledes smugleriet bedst kunne iværksættes. Somme tider vidste toldkarlene vel nok, hvad det gjaldt, men de lukkede som regel øjnene. Det gik jo bare ud på at snyde statskassen - eller, når akcisen var bortforpagtet - over konsumforpagterne. Det gik i alt fald sjældent så vidt, at de selv kom i klemme af den grund.

Af f. eks. et læs brændsel skulle der ved akciseboden svares en afgift, der ifølge en ældgammel støvet bestemmelse tilkom byen som garnisonsby, nemlig af et læs tørv ialt 5 tørv. Af hvert læs træ skulle der svares et stykke favnebrænde. Endelig var der ved Sønderport endnu en tredje afgift: Bompeng. Fra begyndelsen var disse bompeng egentlig tænkt som et foreløbig afdrag på, hvad broen en gang havde kostet. Men den blev

sikkert betalt mange gange. Også den gang var det meget svært at få afskaffet en skat, når den først havde bidt sig fast.

Smugleriet blev efterhånden drevet i den helt store stil, og alle var med dertil. Der var både sport i det og det ansås af alle for noget rigtig stort, hvis man kunne narre toldvæsenet. I særlig høj grad gjaldt det brændevinen, som der i de tider konsumeredes fantastiske mængder af. Brændevin kostede i told fra Slesvig 7 skilling pr. pot. Så der var store penge at tjene ind.

Måden at smugle på var meget forskellig. Oftest anvendtes en "smuglehammer", til hvis skaft der var bundet en lang tynd line. Hammeren kastedes så ved nattetide over åen, og når linen blev halet ind, fulgte der et anker brændevin med. Det var den sikreste måde. Andre foretrak at benytte en hul bagsæk i en kassevogn eller lignende. Opfindsomheden kendte ingen grænser.

Foruden brændevin indsmugledes der naturligvis mere nyttebetonede varer af alle slags, navnlig manufaktur, der ikke engang kunne fortoldest her, men først skulle til Fredericia for at stemples. Det var ret så besværlig en procedure, og følgen blev da oså, at næsten alt smugledes ind. Smugleriet dreves i Kolding ikke alene for egen regning, men også i kommission for store dele af Jylland. De indsmuglede varer blev oplagret her og skaffedes så ved passende lejlighed videre nordpå. Var man blot kommet heldigt forbi Almind, var man som regel i sikkerhed. En pæl ved den gamle landevej betegnede, hvor grænsedistriktet holdt op.

Gennem mange år arbejdedes der ihærdigt for at få denne ulykkelige indre grænse ophævet. Og endelig kronedes arbejdet med held. På Frederik den Svendes fødselsdag 6. oktober 1850 kom der budskab om, at konsumtionen ville blive ophævet fra 1. januar 1851. Stemningen, der i forvejen på den afholdte konges fødselsdag var meget høj, kulminerede nu, og under en borgerjubel hvis lige ikke siden skal have været kendt her i byen, drog borgerne ved midnatstide ud til byens porte - de blev slået op på vid gab, og der blev drukket adskillige skåler for "Stadens åbnede porte".

Den 1. maj 1851 solgtes alle portene og akcise-kontorerne til nedrivning.

Kolding var blevet en "åben by".

M. HEDEGAARD
&
H. BJERGEGAARD

Statsaut. ejendomsmæglere M.D.E.

Helligkorsgade 7 . 6000 KOLDING

Tlf. 05 52 36 55

Burcharths datter på vej til skole.

309 91
KR 40.00